

deltagande demokrati

Texthäfte 6

Sociala rörelser, politiska partier och media

- Hur kan vi lära av varandra, mellan Nord och Syd?
- WSF som ett öppet rum

Studiematerial om Deltagande Demokrati

Framtaget av America Vera-Zavala på uppdrag av
Vänsterns Internationella Forum augusti 2005

Formgivning och sättning Pål Brunnström

språk: svenska, finns även på engelska och spanska

Samtliga häften kan laddas ned på

www.vansternsinternationellaforum.se

Hur kan vi lära av varandra, mellan Nord och Syd?

EVA BJÖRKLUND: Jag kommer att ge ordet till var och en för en genomgång, och sedan öppna för samtal dem emellan och jag har också fått upp ett par frågor från publiken som vi ska se till att hinna med innan vi avslutar. Härmed lämnar jag ordet till Bernarda, till att börja med.

BERNARDA HERRERA: Ansvar för den här processen, som på något sätt går ut på att bygga upp livet på vår kontinent, ett ansvar som vi tar på oss och är medvetna om att vi har, detta stora behov att utveckla och upprätthålla och befästa den revolutionära processen vårt land är inbegripet i. Och inte bara vårt, utan det är en strömning som omfattar alla länder i tredje världen. Inte minst Latinamerika är inne i en sådan rörelse. När vi ser den här processen och hur vår president hanterar den, ser vi det också som ett viktigt sätt att föra internationell politik på. Vi vet också att i detta ansvar finns en risk. Som jag sa tidigare så finns en mängd motsättningar inom vårt projekt, som vi som är inbegripna i processen och lever i vårt land känner av. Vi har också en mängd olika marionetter som bara lyder de order man får utifrån och det är ett stort imperium som vi har över oss.

Vi ser oss som ett ungt land med en stor kraft just i ungdomen och i Latinamerika är befolkningen ung. Och de står ofta för upproret. Den utmaning vi nu står inför är fördjupa processen och föra ut den internationellt, i en internationell rörelse förknippad med vårt politiska projekt att uppnå Latinamerikas och Karibiens integration. Det handlar om att få till stånd ett utbyte med andra länder och sprida kunskap om vår situation och våra erfarenheter. Och med våra broderfolk i Brasilien och Colombia, framförallt Colombia, som man ofta tar upp som exempel på att det inte är folket som styr utan imperiet. Det är också ett samarbete vi har med våra brasilianska bröder och

Avslutande panel om hur vi går vidare.

Moderator: Eva Björklund, latinamerikaexpert.

Från den internationella konferensen om Delta-gående Demokrati, organiserad av Vänsterns Internationella Forum tillsammans med ABF Stockholm och Centrum för Marxistiska Samhällsstudier 9 – 10 oktober, 2004. ABF-huset i Stockholm. Transkriberad av Stefan Sjöberg. Redigerad av Eva Björklund, America Vera-Zavala.

systrar. Det handlar om att fördjupa integrationen. Det är den stora utmaningen, att se att vi finns i denna stora allomfattande process, där vi måste söka formerna för hur vi ska driva den vidare.

LUIZ ARNALDO CAMPOS: Nyliberalismen ändrade arbetarnas och folkens internationella kamp. Från en utopi, som man påminde sig om varje år den första maj, till en konkret kamp. Nu befinner vi oss inne i denna konkreta internationella kamp. Det handlar inte bara om Världsforumen och de regionala forumen utan om en mängd olika typer av kamp. Ungdomar som kämpar i samband med G8-möten, och det finns många olika konkreta former av kamp bland unga arbetare i olika världsdelar. Det är kanske första gången vi ser det på denna nivå, alltså världsnivån, där arbetarklassen och folken kämpar sida vid sida. Det som kännetecknar denna rörelse är mångfalden och att nya politiska subjekt träder in på scenen, som tidigare inte fick någon uppmärksamhet.

I Amerika är det här mycket tydligt, vi har till exempel ursprungsbefolkningens rörelser. De kom fram på scenen och tog en huvudroll i Chiapas, i Ecuador och i Bolivia. Det händer också i södra Chile, där är det Mapuchebefolkningen som stiger fram. Sedan har vi också de hemlösas, de jordlösas kamp. Det är en massa människor som brutalt har hållits utanför. Än mer så under nyliberalismen. Dessa människor intar nu en huvudroll. De sätter sig över gamla konflikter mellan olika rörelser och vänsteridéer och olika uppfattningar bland arbetare. Det här sätter de sig över nu. De ser till sammanhållningen, inte bara inom ett folk utan mellan folk. De känner sig som ett folk fast de består av olika folk. Det är av vital betydelse, insikten om detta är avgörande.

För oss i Latinamerika, vi som lever i norra Brasilien som ligger väldigt nära Venezuela, vi ser det som ett strategiskt skede i vår historia för att lyckas skapa konkreta möjligheter att bygga upp ett regionalt maktblock. De ska byggas nerifrån och ha representation ända upp till toppen. I Venezuela har folkets

kraft omvandlats till en konstituerande kraft och ingår i bildandet av regionala maktblock. Nerifrån och uppåt, där det finns demokratiska revolutionära och progressiva regeringar. Framförallt tycker jag att det inget hopp, och det är ett hopp vi måste tro på. Imperialismen från USA:s sida som när detta kapitalismens tankefoster, en slags dröm som de vägleds av, fantasin om kapitalet som skulle skapa den enda vägens samhälle. Nyliberalismen har denna fantastiska dröm att bygga Kapitalets Förenta Stat. I Latinamerika är vi tacksamma för det irakiska folkets motstånd, därför att det gör att USA:s expansionsplaner inte kan sättas i kraft i Latinamerika. I Colombia skulle vi ha haft en mycket sämre situation, liksom i Venezuela, i Brasilien också, om vi inte haft våra irakiska bröder som nu tar denna galna tjur vid hornen. För det är ju mycket konkret det vi ser. Aldrig i mänsklighetens historia har solidariteten tagit sig sådana konkreta uttryck. Aldrig varit så påtaglig och så möjlig samtidigt.

För oss är det här grundläggande. Vi måste se till att gemensamt bekämpa köpta mördare och USA:s gorillor och inse att en reell demokrati inte får falla för den formella demokratins fantasifoster. Colombias Uribe är en fantasidemokrat. 40.000 människor har dödat. Det finns avlönade mördare på alla håll. Här finns colombianer som lever i exil fast deras land sägs vara en demokrati. Det är en juridisk formalitet, men att ge en legomördare presidentposten är horribelt. Vi får inte bara buga och bocka inför dessa formaliteter. Det är ingen verklig demokrati det handlar om. Det irakiska folket vill ha sin egen suveränitet. På vår kontinent är det de stora multinationella företagen som har kontrollen, och de säger att Uribe är en demokratisk president och att Chavez är en diktator. Så uttrycker de det. Det skrivs i brasiliansk press hela tiden. Dessa lögner.

Det är ett privilegium att leva under en sådan här tid. En tid där sanningen kan bli vägledande om vi hanterar det på rätt sätt. Detta måste vi förstå. Det handlar om socialism eller barbari.

NEKA: Jag kanske har mer frågor än svar efter allt vi gått igenom de här dagarna. Några vissheter kanske jag ändå har och bland dem ingår vissheten om att det finns ett ställe där vi alla möts, nämligen i kampen. Det är det som är den huvudsakliga utmaning vi har framför oss. Vi kämpar inte bara för att skaffa oss fördelar utan för att bygga en annan värld. Att på olika sätt ändra på samhället. Många kallar det socialism, andra talar om självbestämmande, men det gemensamma är att vi ifrågasätter dominansförhållandena, det är det vi vill ändra på. Gör vi inte det i praktiken så blir det inga förändringar. Det är en visshet vi alla kan dela, eller hur?

Det är brådskande att verkligen ge sig i kast med denna kamp, över hela världen. Kanske på olika sätt på olika håll, under olika förutsättningar. Men vi måste helt enkelt fysiskt ge oss in i denna kamp. Om vi inte gör det i praktiken och stöder det vi säger teoretiskt med praktisk handling, så kommer vi att blåsa bort för alla vindar. Det finns inga färdiga teorier som håller. Vi börjar inse det här i Latinamerika, att vi har en historia och vi måste bygga utifrån denna historia och vi måste återta vår historia och ändra på dominansförhållandena. Allt är inte vackert bara för att man tillhör infödda befolkningar och så vidare, utan det här är något som alla måste bygga på, en process hela tiden. Vi har inte uppnått vårt mål och världen är full av sorgsna samhällen. Något som kapitalismen och nyliberalismen har lett till, en sorg bland alla människor och det inser vi. Vi som inte har pengar, de som har pengar, det är något som faktiskt drabbar oss alla. Vi måste se till att vi bygger upp något annorlunda, något som verkligen är livet. Det var allt jag ville säga.

NARAYANA MOORTHY: Jag har uppfattat det så att de här utmaningarna står vi alla inför oavsett om vi kommer från söder eller från norr. Men vi måste diskutera mer, i internationella fora och internationella sammankomster. Det är enda sättet vi verkligen kan gå vidare när det gäller den deltagande demokratin. Genomförandet av den deltagande demokratin kan skilja

sig åt väldigt mycket mellan ett land och ett annat, en del av världen och en annan. Det beror på folkets behov, geografin spelar också en viktig roll.

Men jag skulle vilja påpeka särskilt en sak, nämligen att vi behöver en politisk vilja. En politisk vilja behövs i allra högsta grad för att få till stånd deltagande demokrati i dess verkliga mening. Jag ser det från min egen erfarenhet. Inga högerpartier kommer att stiga fram för att vilja genomföra det, de kommer möjligen att försöka få in delar av det för att det passar dem rent politiskt. För de förväntar sig vinster, mer vinster, både ekonomiskt och politiskt. Det är i alla fall min erfarenhet från Indien.

De kommer inte att tänka på massornas bekymmer och besvär. Det är de helt ointresserade av. I Indien ser vi varenda dag stora problem som beror på detta. Det är också så att vi i Kerala, i min hemdelstat sett exempel på detta. Det måste finnas en politisk vilja för att de här sakerna ska hända. Jag förväntar mig det av politikerna till vänster, världen över. Vi måste naturligtvis ta mer hänsyn till ekonomin och demografin, särskilt i tredje världen, i Burma, Indien, Bangladesh, Pakistan, Sri Lanka, sydöstasiatiska länder.

När deltagande demokrati genomförs kan också olika typer av fundamentalism bekämpas på olika sätt. Vi har stött på olika typer av religiös fundamentalism i Indien. Det är ganska nytt som företeelse. Det är bara tio år sedan vi började uppmärksamma det. Vi kan också kontrollera annan typ av terrorism och fundamentalism. Och vara en motkraft gentemot de gränsöverskridande korporationerna och bolagen. De fattiga kan då också få ett rimligare, värdigare liv och en bättre tillvaro. Det budskapet ska jag absolut framföra till beslutsfattarna i mitt land, Indien, och dela med mig av de erfarenheter jag vunnit här. Jag tror det åtminstone i vissa fall kommer leda till fruktbara resultat, om inte annat i min hemdelstat, Kerala.

VICTOR FLORES OLEA: Det är intressant att försöka sig på en sammanfattning av några de viktigaste linjerna i den diskussion vi har fört här under dessa två dagar. Jag skulle vilja

understryka tre eller fyra punkter, som jag tycker varit de viktigaste som kommit fram. Den ena är naturligtvis den djupa kris vi ser överallt, i utvecklingsländerna och i de mer utvecklade länderna. Den kris vi talar om som krisen för den representativa demokratin. Det är alltså en misstro, ett fjärmande, representationen har liksom kapats av de ekonomiska och politiska kraftcentra som förfalskar och förvanskar alla verkliga relationer mellan representanten och de representerade. Och mellan de politiska apparaterna och respektive folk och samhälle. Det här är något som vi ser överallt. I alla länder i världens alla hörn.

Sedan är en annan fråga man kan understryka, att idag finns inte en enhetlig privilegierad klass. De politiska partierna har drivit mot centrum, även vänsterpartierna har gjort detta. Det är väl under trycket av massmedia, som framställer dessa partier som potentiellt odemokratiska. Det har lett till att de drivit mot centrum från vänstern, där man traditionellt befunnit sig. I stället drivs vänsterpartiernas krav av de sociala rörelserna som inte alltid ingår bland de politiska organisationerna, eller partierna.

Det är mer spontant uppkomna rörelser, som står utanför partipolitiken. Men som har en stark känsla av sammanhållning och framförallt hela tiden en möjlighet att kommunicera. Det har vi sett under de senaste 5-7 åren. Det viktigaste kampområdet har varit att gå emot nyliberalismen, det vill säga härskarmakten, de ekonomiska och politiska krafter som exploaterar människor överallt. Och det upplevs nu allt svårare i många delar av världen, både i de fattigare och de mer utvecklade områdena. Det är så vi tydligt känner igen den nyliberala ekonomiska och politiska apparaten. Och förknippar detta med exploatering.

En viktig sak har jag kunnat konstatera här i Sverige. Det är en hel del år sedan jag var här tidigare. Det tycks vara så att även ett så välkonstituerat samhälle, ett progressivt samhälle, med tanke på sociala institutioner, välfärd och så vidare, att även ett sådant samhälle har underminerats och försvagats av nyliberala krafter. Alltså dessa politiska/ekonomiska krafter

som gör det svårt att genomföra sådant som skapar en drägligare tillvaro för folk. Det handlar om vinsten. De traditionella sociala institutionerna har försvagats och nyliberalismen har tagit sig in även på det sociala området.

I våra länder i tredje världen är de krafterna ännu tydligare, och plundrar ännu värre och fördärvar samhället ännu värre, än det vi ser prov på i ett land som Sverige. Jag håller med de som säger att allt motstånd som utvecklas i världen mot nyliberalismen måste få solidaritet från hela världen. Jag tänker på Palestina, det finns många ställen också i Latinamerika, som Chiapas och de autonoma kommunerna. De måste få stöd och politisk solidaritet från hela världen. För latinamerikaner är etiketterna inte så viktiga. Kuba får till exempel solidaritet från Latinamerika för att man står i täten för motståndet mot liberalismen och nyliberalismen. Kuba blir därmed ett värn för hela Latinamerika. I Kubas historia kan vi se hur det vi har diskuterat här om den deltagande demokratin var mycket viktigt redan i början av revolutionen. Man utövade en deltagande demokrati på ett mycket viktigt sätt och gör det fortfarande.

Jag tycker ett sådant möte som detta bör leda till att upprätthålla kontakten mellan de olika aktionsfälten i våra olika länder och att fler utbyten mellan ett land som Sverige och oss. Det är ett av de mest positiva resultaten av en sådan här konferens. Och jag hoppas och tror på att ett land med så rika sociala traditioner ska kunna bli åtminstone ett motstånd i Europa mot nyliberalismen, som är koncentrerad framförallt till USA.

TAYSEER AROURI: America, men inte USA, bad oss att under det här passet koncentrera oss på i huvudsak två aspekter: självkritik och utmaningar. Eftersom vi är här för att lyda Americas vilja, och inte USA:s vilja, så skulle jag gärna vilja rätta mig efter det. Jag tänker ta upp några exempel på självkritik till att börja med.

Under de erfarenheter vi har genomlevt i vår del av världen, och det stämmer säkert i många andra delar av världen också, handlar det om att när vänstern gått på defensiven mot

högerens frammarsch så har vänstern ofta gått förlorande ur kampen. Det är en av de främsta frågorna vi måste beakta. Att vi inte ska gå på defensiven, utan att vi istället ska vara offensiva i vårt förhållningssätt. Jag vill tala om det faktum att fundamentalismen blomstrar i Mellanöstern. En av de viktigaste anledningarna till det är att vänstern och de demokratiska krafterna i mitt land och i Mellanöstern som helhet, hamnade i försvarsställning när fundamentalisterna, framförallt de muslimska, inledde sin offensiv mot kommunism, marxism, socialism och alla typer av progressiva tendenser i samhället. Det slutade med regler om hur folk skulle klä sig och ha på sig, hur man skulle gå på toaletten och allt vad det nu var, den typen av frågor avhandlades. Resultaten är att katastrofala. Går vi 10-15 år tillbaka i tiden och föreställer oss att vänsterkrafterna istället valt att gå på offensiv mot fundamentalismen, som ju var oerhört försvagad i det läget, då tror jag att resultatet kunnat se helt annorlunda ut jämfört med det vi upplever nu.

Men jag vill inte överförenkla saker och ting. Jag är medveten om att det finns internationella makter som ger stöd till fundamentalismen. Jag vet att den byggts upp med miljarder dollar på USA:s order. Det har berört många stater. De flesta av oss känner kanske också till Brezsinskys teori. Den publicerade för mer än 35 år sedan, i slutet på 1960-talet. Han publicerade två böcker om hur USA skulle utveckla islam mot socialismen och mot kommunismen. Det tillämpades sedan. De började med Indonesien, och nu har det spritt sig till världen som helhet. I alla fall till Asien och Europa.

Ett annat exempel på självkritik gäller frågan om demokrati. Det är självfallet så, precis som ni vet, att det är ett begrepp som alla älskar. I vårt land och särskilt den senaste tio årsperioden, har tiotals miljoner dollar, kanske hundratals miljoner dollar, kanaliserats till olika enskilda organisationer som arbetar med demokratifrågor. Hur ska man främja demokrati, hur ska man lära ut om demokrati, konferenser om demokrati, internationella konferenser, hundratals och åter hundratals seminarier och liknande om demokrati. Efter tio år och efter

att ha lagt tiotals eller hundratals miljoner dollar på detta, hur ser läget ut ute på fältet?

Om vi tar kriteriet demokrati, så befinner vi oss långt borta från den situation vi befann oss i för tio år sedan. Då var situationen betydligt bättre, utifrån en mängd olika kriterier, både politiskt och socialt. Efter allt arbete har demokratin både politiskt och socialt halkat efter. Vänsterpartierna inklusive kommunistpartierna borde redan från allra första början ha lagt märke till att dessa kampanjer inte kan vara rätt sätt att främja demokrati på.

När det gäller utmaningar, vill jag nämna två exempel på utmaningar. Det första är den stora utmaning vi har i den demokratiska koalitionen att visa olika exempel på demokratisk organisation. Rent organisatoriskt alltså och i konkreta praktiska uttryck. Vi har naturligtvis ett dilemma. Å ena sidan har vi de externa frågorna och kampen mot den israeliska ockupationen. Men samtidigt har vi en intern kamp mot korruption och för att främja demokratin i vårt samhälle.

Det återspeglas i vårt program men det är viktigt att visa folket att vi menar allvar när vi talar om de här frågorna. Inom den Palestinska demokratiska koalitionen, har vi en struktur där koalitionen är beroende av olika enheter som återspeglar samhällets behov som helhet. Vi har centrala enheter och regionala avdelningar. Det betyder inte att man på central nivå säger att vi behöver 15 enheter regionalt. Det beror helt på vilka verkliga konkreta behov olika regioner har och så vidare. Men det vi tänkt oss är att alla protokoll från möten i avdelningarna ska skickas till övriga avdelningar och att man ska kunna ladda upp dem på web-platserna, så att alla grupper kan se protokollet från övriga möten inom koalitionen. Det är en av våra utmaningar.

Den andra utmaningen är betydligt mer omfattande som jag ser det. Den handlar inte bara om Palestina utan kan gälla hela världen. Det är frågan om terrorism. En av de största farorna mot demokratin i världen idag, är terrorism. Det upplever vi på flygplatser, ute på fältet i de flesta av våra länder. Vi måste

naturligtvis fördöma alla olika former av terrorism, oavsett om det kommer från israelisk sida, eller från palestinsk, oavsett varifrån den kommer. Men vi måste också fråga oss själva, i vems intresse verkar terrorismen internationellt? Vilket land bygger hela sin strategi internationellt på frågan om terrorism? Om man pekar på det landet så är det oerhört lätt att se vem det är som finansierar terrorism. I vems händer spelar terrorismen? Vi behöver inte blicka långt tillbaka i tiden för att se vem Bin Laden samarbetade med för 15-20 år sedan i Afghanistan. Vem var det som skapade Bin Laden och Talibanrörelsen? Vem finansierade och skapade Hamas i Palestina? Det är enkelt att inse att det är Washington.

EVA BJÖRKLUND: Jag tänkte ge paneldeltagarna en möjlighet att kommentera varandra. Men först vill jag göra en egen kommentar som jag hoppas de kommenterar. Jag sitter här med företrädare för de gamla europeiska kolonierna. Sverige var inte en kolonialmakt men var en del av den värld och är en del av den värld, som tjänade på kolonialismen och sedermera nykolonialismen. I två skeden har kolonierna befriat sig. Latinamerika befriade sig på 1800-talet. Kolonierna i Asien och Afrika med olika tidsskillnader, befriade sig i princip efter andra världskriget. Det var en befrielse från kolonialismen. Men det var inte en fullständig befrielse, och det har de femtio år som gått visat.

Det finns en annan form av kolonialism. Det vi kallar för nykolonialism eller imperialism. Nu befinner vi oss i ett skede av befrielsekamp igen, som är jämförbart med skedet på 1950- och 60-talet. Nu handlar det om befrielse från den nykoloniala imperialismen. I tidigare befrielseskedena i Europa, Asien och Afrika, inte på samma sätt i Latinamerika, har det funnits en teori om förtruppsspartiet och befrielseörelsen. Den enade befrielseörelsen som har varit befrielsens redskap. I tillämpningen av teorierna har också förekommit förvrängningar av den ursprungliga demokratiska tanken bakom.

Nu befinner vi oss i ett nytt skede, men vi har också lärt oss en hel del. Jag ser det som sker nu med de sociala rörelserna

och de olika formerna att arbeta för befrielse, och insikten om vikten av deltagande demokrati, det vill säga att folken inte ska befrias utan det måste vara folken som befriar sig även i det här skedet. Det är på sätt och vis också ett uttryck för att de gamla vänsterpartierna, särskilt i Latinamerika men också på annat håll, med olika förtruppstankar, inte längre har så stort förtroende utan att det är något annat som träder fram. Men också en ökad insikt inom de gamla partierna, inom vänsterpartier, kommunistpartier, socialistpartier, om nödvändigheten av att arbeta på ett annat sätt i förhållande till de sociala rörelserna. Det skulle jag vilja att ni kommenterade samtidigt som ni kommenterar vad ni själva sagt. Då vill jag att ni gör det lite kort så vi hinner med några frågor till. Ni kan välja själva i vilken ordning ni vill kommentera. Vem vill först?

VICTOR FLORES OLEA: Den här frågan som vår vän ställer är väldigt intressant, att vi befinner oss i en annan fas i befrielsen från kolonialismen och imperialismen. Det är väl i alla fall ett annat sätt att befria sig än det som rådde under de tidigare processerna. Nu handlar det om internationella former av kamp för oberoende. Idag tror jag att det handlar om en befrielse som gäller alla samhällen egentligen. Inte bara nationer längre. Det är också något som berör samhällena inom länderna. Inom de imperialistiska länderna också. Alltså i samhällena i de länder som har de stora ekonomiska och politiska maktapparaterna till sitt förfogande.

Med andra ord är det något som förenar i den nya befrielsekampen. Det förenar USA:s folk och Europas med folken i tredje världen. För vi har en ekonomisk och politisk apparat som exploaterar och förfalskar själva livet. Ett hegemoniskt projekt som strävar efter att förstöra mångfald och skillnader i människors kultur och sedvänjor. Vår kamrat från Brasilien, Luiz, talade om att den nya kapitalismen strävar efter en enad stat, en enda kulturell stat, en homogenisering. En standardisering av smak och referenspunkter. Mot detta måste vi kämpa. I alla samhällen, vi som lever i både u-länder och i-länder. Det var

därför jag tidigare sa att revolutionens subjekt inte längre är ett politiskt parti eller en samhällsklass, utan det handlar om alla samhällssektorer, som vill rädda och få tillbaka livets värdighet i alla dess dimensioner. Från denna ödesdigra situation där ett konsumtionssamhälle reducerar livet och människors potential till kreativitet i världen.

LUIZ ARNALDO CAMPOS: Jag tillhör Arbetarpartiet. Vi ser i processerna i Venezuela, i Ecuador, i Argentina, i södra Mexiko, att där finns inga huvudrollsinnehavande partier som kämpar för politisk förändring. Det finns i alla fall inga partier av traditionell natur. Nu är det mer andra typer av organisationer man använder sig av.

Men jag tillhör alltså ett parti som har djupa traditioner. Vi har funnits i 22-23 år. Vi har alltså en historisk bakgrund, en tradition, att falla tillbaka på, som övriga arbetarpartier och socialistiska partier över världen som samlas under den röda fanan och andra symboler. Men nu tror jag inte det handlar om att vi ska dyka ner i falsk polemik. Det handlar inte om att vi ska sitta och teoretisera om hur de sociala rörelserna kommer att ersätta de politiska partierna. Det handlar inte heller om att ha partier överallt i världen för att genomföra förändringar. Vi ser att de i Venezuela har hanterat de här frågorna på ett annat sätt. De har sett andra saker viktigare än att skapa ett parti. I Brasilien behöver vi naturligtvis vårt parti. Det kan man inte komma ifrån. Vi behövs i den kamp som förs. Jag skulle vilja säga att den stora utmaningen vi står inför är att verkligen erkänna att mångfalden, öppenheten och demokratin är oerhört viktiga. Vi måste se till att man verkligen har förmåga att fatta beslut och agera. Detta med mångfalden är helt centralt i demokratin. Sedan har vi problemet med att fatta beslut och agera. Idag tror jag det är den stora uppgiften vi står inför. Ett exempel var kampanjen mot Irakkriget, något som togs upp i samband med Världssociala forumet, med demonstrationer, möten och marscher. Det har sedan gått ner lite grand, vi ser inte så mycket av det. Men kriget i Irak fortsätter och det hela skärps alltmer och blir mer och mer förråat.

Idag står vi inför ett problem där de demokratiska forumen behöver gå samman och fatta beslut i konsensus. Det handlar inte om att några förtrupper ska påtvinga andra former för kampen och ställa upp mål. Det handlar om att söka konsensus, och att de beslut man verkligen fattar också realiserar. Det handlar om att ta sig ur hyckleriet. I Latinamerika till exempel, om jag inte misstar mig, har alla länder idag relationer med Kuba. Men Kuba är uteslutet ur OAS, Organisationen för Amerikanska Stater. Där har vi alltså USA som är en mycket tung makt. Det är en diskussion som man aldrig tar upp. Alla länder har relationer till Kuba, men inte USA. Kanske inte El Salvador eller Paraguay, något mer land möjligen, men annars alla. Men i OAS är det stillestånd i den frågan. Det är hyckleriets makt.

Avslutningsvis vill jag tala om det som sker på många olika nivåer. På regeringsnivå, i olika sociala rörelser, i världsomspännande rörelser till exempel Världsförbundet. Vår svårighet för närvarande handlar inte om erkännandet av mångfalden eller sökandet efter öppenhet och insyn eller erkännandet av de nya sociala aktörerna. Inte heller handlar det om sökandet efter konsensus. Utan vårt stora problem idag ligger i hur vi ska sammanlänka alla beståndsdelar i denna stora kraft, så att vi verkligen kan utöva denna kraft. Jag stiger upp ur sängen varje dag och frågar mig, hur kan det vara möjligt att Israels regering kan bygga upp en sådan mur i Palestina på 2000-talet? Hur är det möjligt? Jag vaknar varje dag med den här tanken. Det är så ovärdigt, större delen av mänskligheten upprörs säkert över detta förhållande. Det är just en sådan punkt för konsensus som jag talar om. Att vi måste få ett stopp på den processen. Partier, rörelser, olika religiösa samfund och så vidare är emot detta. Men Israel fortsätter ändå byggandet av muren.

Man säger att de får stöd av USA, men det är väl inte värsta, utan att de bygger med vårt goda minne. Vi håller bara tyst. Det handlar om styrkeförhållanden, det är jag medveten om. Men vi håller ju alla tyst. Precis som om vi skulle acceptera att det är normalt att till exempel bomba befolkningen i Gazaremsan och en mängd andra nidingsdåd som vi ser händer varje

dag. Det är precis som att man vill påtvinga oss detta som något normalt. Det är något som ingår i det dagliga livet att palestinska barn ska dö. Det är en händelse vi ser varje dag. Och det är väl det man vill att vi ska vänja oss vid.

Jag tycker att forum som det här är oerhört viktiga. Framförallt, som vår indiske kamrat talade om, den betydelse som det Världssociala forumet i Mumbai hade, där indiska folkmassor deltog. Det blev därmed mer folkligt. Det närmade sig folket och fick en väldigt stor betydelse. I Porto Alegre blir det något helt annat. Människor i fattigdom måste få möjlighet att uttrycka sina behov, och att finna lösningar på sina problem. Det viktiga är forum där man verkligen samlas och ser former för att agera. Och söker sig fram till olika sätt att omvandla verkligheten.

En sak har alltid varit viktig och den är nu dessutom möjligt. Idag har vi en social struktur internationellt som tar sig form i uppbygget av olika instanser. De måste bestämma sig för att säga att nu får det vara nog. Stopp, här kommer ingen förbi! Tack.

TAYSEER AROURI: Jag skulle bara vilja göra ett tillägg med två meningar. När vi ser det som pågår inte bara i Palestina, kan vi se att vi lever i en tid när vi inte enbart utsätts för terrorism, utan också mediaterrorism. Det är en mediadiktaturens tids-epok. När någon talar om vad som skett kan man sedan höra från media att det där är en antisemit. USA å ena sidan och sionistorganisationerna å andra sidan, utövar ett monopol över media idag. Dessa villkor som vi lever under idag är något nytt för mig personligen. Det har inträffat under de senaste 20-30 åren. Under samma tid har också frågan om internationellt stöd förändrats.

Under de senaste 3-5 åren befinner vi oss i en ny situation. Det Israels gör i de ockuperade områdena och Gazaremsan, är det något vi inte sett någon annanstans tidigare. Väldigt låga tysta röster höjs mot detta. Vi känner att vi får internationellt stöd från andra folk. Men det uttrycks inte längre på den politiska

nivån, där den politiska makten finns. De flesta av våra politiska partier, stater, länder utsätts för påtryckningar från den mediala terrorismen. Det är en ny front för de progressiva krafterna att bekämpa mediaterrorismen.

EVA BJÖRKLUND: Det leder mig till två frågor som panelen fått via mig och som jag tänker läsa upp, och sedan be de som vill kommentera. Jag tar båda frågorna nu, för jag vill att panelen ska hinna med att kommentera båda.

Den ena har direkt att göra med vad Tayseer nu talade om, media. Och det handlar om medias roll som hinder och möjlighet i arbetet för deltagande demokrati. Det handlar både om nationella och internationella media. Där finns också en kamp mellan nationella och internationella media. Det var väl Neka som nämnde att Zapatisterna i Chiapas har fördelen av att ha sin egen radio, sina egna tidningar och kunna föra samtal på egna villkor. Det finns mycket att säga om detta och Tayseer har sagt en del. Frågan är alltså medias roll, möjligheter och hinder.

Den andra frågan har också berörts. Den är hur paneldeltagarna ser på den kubanska revolutionen, som demokratisk inspiration. Hur och i vilken utsträckning har den verkat inspirerande på er kamp? Det är de två frågorna och först ut får svara först.

NEKA: Helt kort, när det gäller Chiapas situation är det ju mycket mera lämpligt att Victor svarar på det. Vi har relationer och utbyte med olika samhällen. I staden har vi en helt annan situation än ute i bysamhällen. I nätverket vi håller på att bygga upp mellan olika rörelser finns alternativa media med också. Det ska leda till att vi även får massmedia som vi själva står bakom. Vi vet att de stora massmedia, de ligger i de stora ekonomiska koncernernas händer och de uttrycker naturligtvis saker och ting utifrån krav från dessa koncerner. Därför går en del av kampen ut på att bygga upp olika alternativ. I det här fallet är det relevant med massmedia. I Argentina har vi turen att

det finns en mängd media som är gynnsamt inställda. Vi har också haft erfarenheten att massmedia utnyttjats oss. Ibland är det ris och ibland ros. Vi har kommit fram till att överlag är det bättre att inte använda sig av dem.

När det sedan gäller Kuba, är en del av vår debatt och vårt arbete, jag var inne på det idag och Luiz har också talat om det, frågan om mångfald i kampen. Kuba har ju spritt ljus i samband med många processer i Latinamerika och det har varit intressant. Det finns saker man kan hämta därifrån. Sedan kan man också ha olika syn på hur man ska bygga ett samhälle. Vi försvarar Kuba. Vi stödjer Kuba och ställer upp bakom Kuba och den process det kubanska folket är inbegripet för att bygga sitt samhälle. Sedan är det klart att man kan kritisera personkult och vi kan tycka mer eller mindre om Castro eller Hugo Chavez eller Lula. Vi har lärt oss att leva utan patroner eller regeringar.

Kritiken har naturligtvis inte bara att göra med att personer blir väldigt centrala. Det är väldigt viktigt att ta hänsyn till hela folkets kamp. Jag tycker det finns många regeringar vi har erfarenhet av som inom citationstecken har varit ”demokratiska”, men där barn svälter ihjäl och tusentals kvinnor dör på grund av att man gör illegala aborter. Tusentals människor som försvinner och människor lider av hunger och svält och slås ut överhuvudtaget från samhället. Som vi ser det i vår rörelse är det diktatur. Massakrer mot folk som i Irak eller Palestina, och förtryck av mer subtilt slag. Det pågår lågintensiv krig i många latinamerikanska länder. Det är diktatur helt enkelt. Det är en kamp mot revolutionära rörelser och resningar, det är diktatur. Vi ska inte bland ihop äpplen och päron här. Den verkliga diktaturen och statsterrorismen utövar de dominerande. Imperialismen, USA och de stora multinationella företagen och de stora ekonomiska krafterna i världen.

BERNARDA HERRERA: Beträffande massmedia visar situationen i vårt land de senaste fem åren att massmedia verkligen kan ställa till med mycket ont. De går emot revolutionära processer och de förändringar som kommer från folket, och när människor

försöker utöva sitt självbestämmande. Det är för att media ingår i den ekonomiska apparaten. Vi är också medvetna om betydelsen av att utveckla egna massmedia och vad det kan betyda när det gäller att sprida våra idéer i den ideologiska processen att göra människor medvetna. I Venezuela är det, precis som Nekas erfarenhet, så att folk har utvecklat en mängd alternativa medier. Det har haft mycket stor betydelse. Jag skulle nästan kunna säga att det inte finns ett samhälle eller kommun där det inte finns någon alternativ press, radio eller tv. Vi har också långvågsradio, som gör att vi kan kommunicera oss emellan och med resten av världen. Det gör vi verkligen också. Vi vet att kommunikationsmedel i maktens händer kan leda till diktaturer. Vi hade diktatur under många år under Jimenez. Men han var egentligen en västanfläkt i jämförelse med de diktaturer vi fick sedan. Vi betalar priset för det nu. Det här kommer inte ut i världen för det tystas i media. Vi måste tala om för världen vad vi håller på att bygga upp, att det inte är någon diktatur. Vi inser att massmedia har en väldigt stor roll att fylla i vår process. Vi har därför också skaffat oss alternativa media.

När det gäller den kubanska processen vill jag säga att den hela tiden har varit en inspirationskälla för oss. Vi stöder med all kraft den processen. Vi beundrar också Fidel Castro mycket. Jag hör inte till något parti men jag kämpar tillsammans med en grupp kamrater som har det gemensamt att vi beundrar Fidel Castro. Man talar om personkult. Men det är väl snarare så att det inte är personen Fidel Castro utan den revolutionära processen som vi beundrar, att kunna motstå krafter utifrån hela tiden. Det har varit en inspiration för oss. Vi vet att det inte är otänkbart att USA skulle kunna invadera oss. Vissa har till och med öppet önskat sig att USA skulle ge sig på ett invasionsföretag. Situationen skulle ju bli oerhört svår för oss, och jag vet inte om vi skulle kunna stå ut med vad det kubanska folket har gjort. Även om vi nu har mer resurser. På Kuba ser vi vad ett folk kan uppnå, och vilken styrka ett folk kan ha, när de tror på den process som de sätter i verket.

VICTOR FLORES OLEA: Bara helt kort. Man har nämnt förhållandet mellan diktatur och massmedia. Noam Chomsky, den kritiske, rigoröse analytikern från USA, har sagt att konsensus idag uppstår genom manipulation från massmedia. Och han har alldeles rätt. Samtidigt understryker han en sak. Han pekar på hur de fem-tio senaste åren sett alltfler alternativa kommunikationsmedel och att detta haft väldigt stor betydelse för att motverka den massmediadiktatur som de stora multinationella företagen ligger bakom. Detta är en mark som vi måste exploatera och se på hur vi kan utnyttja. Vi måste skapa informationsnätverk, nätverk där vi kan analysera och informera människor. Nätverk som kan leda till möjligheter att påverka världens gång. Många av de mobiliseringar vi sett under senare tid har kommit till stånd tack vare dessa alternativa media. Till exempel har vi omröstningen i Spanien tre dagar efter den 11 mars. Då fick ett nytt parti i regeringsmakten. Det var just tack vare det som skedde genom alternativa media. Att folk omedelbart kunde koppla sig samman över internet. Jag tror att det inte bara är internet utan också andra media att använda sig av, för att få en multiplikatoreffekt. Och stå emot de mäktigare massmedia. Zapatisterna i Chiapas har verkligen varit geniala när det gäller att använda alternativa media. Genom deras regionala radiokanaler och den egna pressen där man kommer de till uttryck, naturligtvis också via Internet. Det har varit av oerhörd betydelse.

När det gäller Kuba, och frågan som vi fått om vi inspireras av den kubanska demokratin. Jag känner att det finns en liten fälla i den här frågan. Det handlar ju inte om traditionell, formell demokrati här, utan om demokrati byggd på solidaritet, militant solidaritet. Tror ni att Fidel Castro har styrt detta folk med repressiva händer under 40 år? Eller med hjälp av olika politiska trick, som det vi såg prov på i Florida till exempel för fyra år sedan? Nej, så är det inte. Det är en ledare för sitt folk. Han leder ett folk genom oerhört stora faror, med attacker utifrån sedan över 40 år tillbaka. De har hotats av det stora imperiet USA, och har lyckats bjuda motstånd. De står i första

motståndslinjen där. Det är alltså en mycket mer djupgående demokrati än den representativa formella demokratin.

LUIZ ARNALDO CAMPOS: I december förra året när den kubanska regeringen var föremål för mycket skrivelser i pressen, undertecknade Belém ett avtal med Havanna som systerstad. Det säger väl allt från vår sida. Ingen i Latinamerika kan glömma den här sanningen, att för 20-30 år sedan när vi hade den stora sociala kampen, och folk torterades för att de gick ut på gatorna, och när vi trodde allt skulle rasa samman över oss, då fick vi skydd av Kuba. Vi fick livsmedel och de gav oss hopp. Det var en konkret solidaritet i en tid när resten av världen stängde dörrarna för oss. Hur skulle vi nu kunna gå över till fiendeländen? Hur skulle man kunna tänka sig något sådant? Hur skulle man kunna vänta sig att vi skulle bedra och svika våra syskon som gett oss så stort stöd? Det är det som ligger i nyliberalismens natur. Den fullständiga bristen på karaktär, etik och moral. Vi är helt annorlunda, tack och lov.

TAYSEER AROURI: När det gäller frågan om Kuba, har jag ett mycket enkelt svar. De här tröjorna är till mina barn. Den populäraste personen i mitt land är Che Guevara. I mitt land är det också Kuba som är det populäraste landet. Den populäraste personen är Che Guevara och det populäraste landet är Kuba, i Palestina. Så är det.

NARAYANA MOORTHY: Jag skulle vilja kommentera media. I Indien försöker vi mycket medvetet se till att vi har en påverkansmöjlighet. I flera delstater har vi alternativa media, till exempel där jag bor, har vi startat upp en ny TV-kanal. Det är väldigt svårt att hantera påtryckningarna från högerpressen. Nu har vi en bra spridning, 100.000 ligger den på. Vi har alltså uppnått en stor publik.

EVA BJÖRKLUND: Det börjar närma sig slutet, men jag vill fråga er innan jag börjar avsluta om det är någon som har något att

säga som inte kommit fram? Då har ni chansen nu. Annars tänker jag runda av det här samtalet. Allt är sagt, för idag.

Våra kamrater här uppe kommer nu under två dagar i lite olika utsträckning att besöka kommuner och få lite närmare kontakt med den kommunala verkligheten i Sverige, och verkligheten för Vänsterpartiet i de kommunala sammanhangen. Det är en del av det här demokratiprojektet och utbytet. Vi kommer att träffas på onsdag och sammanfatta deras erfarenheter, och erfarenheterna av det här seminariet. För att gå vidare. Vår tanke med seminariet är att det är inledningen på ett arbete och en verksamhet. Kanske inte bara inom Vänsterns Internationella Forum, Centrum för Marxistiska Samhällsstudier och ABF, som organiserat den här konferensen, utan också för Vänsterpartiet där vi tror det här är en väldigt viktig fråga. Också i de samarbetsprojekt vi i Vänsterns Internationella Forum har med - förr i tiden hette det broderpartier - närstående partier och organisationer i andra delar av världen. Vi har projekt i Palestina, i Nepal, Armenien, Västsahara, Sydafrika, Guatemala, El Salvador, Colombia och Brasilien. Vi ska utveckla de projekten och kanske skapa nya. En tanke är att i samarbete med dem, och de kamrater vi har här idag, genomföra fler konferenser och utveckla ett studiematerial för deltagande demokrati. Med erfarenheter från olika håll, ett studiematerial som vi också kan ha väldigt stor glädje av här hemma.

En utgångspunkt för det här seminariet var att demokratiutvecklingen är mer avancerad i andra delar av världen än här. Kanske för att tvånget att utveckla den deltagande demokratin är mycket mer påträngande i andra delar av världen, där det handlar om överlevnad. Det handlar det naturligtvis också om för oss på längre sikt. Tanken är i alla fall att vi här i Sverige ska kunna utveckla det här arbetet med studiecirklar.

Då kära vänner vill jag tacka er alla också ni som har suttit här och lyssnat och jag hoppas ni har haft två intressanta dagar. Tack för att ni kom!

Ok, Neka vill säga något också.

NEKA: Jag vill tacka er, från oss alla som är närvarande här från olika delar av världen. Jag vet inte om vi ska tacka varandra kamrater emellan, men framförallt handlar det väl om att fira det här. Vi måste väl säga att vi möts i kampen eller hur?

Vi ses i kampen!

WSF som ett öppet rum

Framgången för World Social Forum 2003 i Porto Alegre, och dess globala spridning under 2002, har väckt många frågor om Forumets fortsättning. Många åsikter har uttryckts och nya förslag har lagts fram för organiserandet av evenemangen 2003, 2004 och 2005.

Forumet står inför en positiv kris med en tillväxt på tre fjärdedelar; tre fjärdedelar som nödvändiggör en närmare undersökning av några av frågorna i dess principförklaring.¹ För att undvika att Forumets potential går förlorad, måste en del av tvetydigheterna övervinnas innan processen kan anta en bestämd form. För att bidra till debatten undersöker jag här tre teman som har blivit grundläggande för Forumprocessens fortsättning:

- Valet mellan ett Forum som rum och ett Forum som rörelse.
- Den relativa betydelsen av deltagarnas egenarrangerade aktiviteter respektive de programpunkter som organisationskommittéerna anordnar och respektive aktiviteters natur.
- Rollen för de kommittéer som organiserar evenemangen under Forumet.

En fjärde fråga är, eller skulle kunna vara, hur Forumet ska förhålla sig till politiska partier. Här kommer jag dock endast behandla de tre första temana.

Forum: Rum eller rörelse?

I det här stadiet av Forumets utveckling har frågan om huruvida Forumet är ett "rum" eller en "rörelse" blivit grundläggande och föremål för olika ställningstaganden. Att undvika att besvara den här frågan genom att inte formulera den tydligt är det mest effektiva sättet att skapa svårigheter för oss själva. WSF:s principförklaring definierar eftertryckligt Forumet som ett "rum". Men det är inte alla som tänker eller

Ur boken *Challenging Empires*. Editors: Jai Sen, Anita Anand, Arturo Escobar, Peter Waterman. Författare till texten Chico Whitaker. Översättning från engelskan av Kim Olthed. Texten är tidigare publicerad i *Fronesis*.

handlar som om det verkligen vore ett rum, eller som att det alltid borde förbli så.

Många betraktar Forumet som ett ”rum” som är något av en ”rörelse”. För andra är det ”fortfarande” ”endast ett rum”. Det innebär att det kan, och borde, utvecklas till en enorm rörelse, eller ”en rörelse av rörelser”, som en del journalister uttrycker det. Den stora framgången för demonstrationerna mot Irakkriget den 15 februari 2003 och de anti-krigsmobiliseringar som förekom under 2002, får de flesta entusiaster att betrakta detta som en följd av Forumet, med en tendens att även hävda att de är en produkt av Forumet. Det uppmuntrar andra att vilja ge Forumet en mobiliserande funktion, likt alla rörelser.

Vad är skillnaden mellan en rörelse och ett rum?

En rörelse sammanför människor – likt aktivisterna i ett parti – som bestämmer sig för att organisera sig kollektivt för att uppnå specifika mål. Dess bildande och existens medför definierandet av strategier för att uppnå dessa mål, formulerandet av handlingsprogram och delegerandet av ansvarsområden mellan medlemmarna – inklusive de områden som angår rörelsens riktning. De som åtar sig denna roll leder rörelsens aktivister och får dem – genom auktoritära eller demokratiska metoder, i enlighet med de val rörelsens grundare gjort – att ta ansvar för sina åtaganden i det kollektiva handlandet. Organisationsstrukturen kommer av nödvändighet att vara pyramidformad, oavsett hur demokratisk den interna beslutsprocessen och tillvägagångssättet för att tillätta innehavarna av ledningsbefattningar på olika nivåer är. Å andra sidan kommer rörelsens effektivitet att bero på tydligheten i och preciseringen av dess specifika mål, och därför, av dess egna begränsningar i tid och rum.

Ett rum har inga ledare. Det är endast en plats, i grund och botten ett horisontellt rum, precis som jordytan, även om den har några ojämnheter. Rummet är som ett torg utan ägare. Om torget har en ägare annan än kollektivet, är det inte ett torg, utan privat område. Torg är i allmänhet öppna platser som kan

besökas av vem som helst med intresse av att bruka det. Deras syfte är uteslutande att vara torg, oavsett hur de tjänar användarna. Ju längre de förblir torg, desto bättre för dem som använder det de erbjuder för förverkligandet av respektive målsättningar. Även när ett torg innehåller träd och små kullar, är det alltid ett socialt horisontellt rum. De som klättrar upp i träden eller uppför kullarna kan inte ovanifrån kontrollera handlingarna hos de som befinner sig på torget. Att bli betraktade som löjliga av dem på torget är det minsta sådana klättrare kan förvänta sig. Torde de bli enträgna eller obekväma skulle de få prata med sig själva eftersom de på torget skulle ge sig av. Eller så skulle de rent av återvända med ”myndighetspersoner” för att få klättrarna att avlägsna sig eller sluta predika från ovan, och därmed återställa den ordning och det lugn som karaktäriserar offentliga torg?

Forumet: Rum för att odla rörelser?

Forumets principförklaring vänder sig starkt mot anvisandet av något slags riktning eller tilldelande av ledarskap: ingen kan föra talan å Forumets vägnar – det är inte rimligt att tala å ett rums eller dess deltagares vägnar. Samtliga, individer och organisationer, behåller rätten att uttrycka sig själva och att handla i enlighet med sina egna övertygelser under och efter Forumet, anammande eller ej, de förhållningssätt eller förslag som presenteras av andra deltagare men aldrig å Forumets eller dess samtliga deltagares vägnar.

I likhet med det offentliga torget är Forumet ett öppet, men inte neutralt rum. Forumet öppnas av och till i olika delar av världen – i aktiviteterna där det äger rum – med ett specifikt mål: att låta så många individer, organisationer och rörelser som möjligt som motsätter sig nyliberalismen att mötas, lyssna på varandra, lära sig av varandras erfarenheter och kamper och diskutera handlingsförslag; att länkas till nya nätverk och organisationer med målsättningen att få bukt med den nuvarande globaliseringsprocessen som domineras av stora internationella företag och deras ekonomiska intressen.

Forumet är sålunda ett rum som skapats för att tjäna den gemensamma målsättningen hos alla dem som strålar samman där, horisontellt fungerande som ett offentligt torg, utan ledare eller maktpyramider. Forumet fungerar som en ”workshop” eller ett växthus från vilket nya initiativ, med målet att skapa en annan värld som vi betraktar som rimlig, nödvändig och brådskande, kan växa fram. Vi kan förvänta oss många framväxande rörelser, stora eller små, mer eller mindre stridslystna, var och en med sina specifika mål, att spela sina roller i samma kamp – och deras utveckling är det främsta målet för torget.

Den största potentialen för Forumet som rum ligger i skapandet av rörelser som förstärker denna kamp. Omvänt skapar rörelser ofrivilligt nya rörelser som en följd av interna motsättningar. Och detta är vad som skulle inträffa om Forumet blev en rörelse.

Målsättningarna med dessa nya initiativ behöver inte vara klara och tydliga, till skillnad från vad som sker inom en rörelse. En del håller fortfarande på att utvecklas i växthuset och behöver tid för att kunna mogna.

Fördelarna med att inte ha en ”slutdeklaration”

Forumets principförklaring understryker denna roll genom att insistera på att det inte finns några ”slutgiltiga dokument”. Ett torg gör inga ”deklarationer”, men människorna på torget kan göra det. Deltagarna på WSF kan göra vilka slutdeklarationer de vill – och sådana är välkomna. Men de blir aldrig deklarerade av Forumet som Forum. I egenskap av ett gemensamt rum, ”talar” det inte, eller snarare, det ”talar” en hel del genom sin blotta existens. I takt med att fler och fler människor och organisationer går samman för att finna sätt att få bukt med nyliberalismen, är detta i sig själv ett uttrycksfullt politiskt faktum. Därför behöver ingen tala å Forumets vägnar.

Mångsidighet, en högt skattad målsättning

Men Forumet som rum har fler fördelar. Som ett öppet rum har Forumet en möjlighet att garantera respekt för mångfald, till skillnad från om det vore en rörelse. Principen om att

respektera mångfald, antaget i WSF:s principförklaring, bygger på övertygelsen att denna princip är ett av de grundläggande karaktärsdragen i den värld vi ämnar att bygga.

Utan att vara "helt neutralt" tillåter Forumet varje deltagare att behålla sin frihet att välja område eller nivå för sitt handlande. Detta handlande kan vara antingen väldigt brett och omfattande eller begränsat; det kan rikta sig mot antingen de djupare orsakerna till de problem världen står inför eller de ytliga följderna av dessa problem. Räckvidden på de teman som diskuteras under Forumet och de mål som eftersträvas i det kan sålunda vara väldigt omfattande, sådan är räckvidden på de förändringar som krävs för skapandet av en ny värld. Ingen på Forumet har makt eller rätt att hävda att vissa handlingar eller förslag är viktigare än andra. Inte heller ska någon ha makt eller rätt att ge eller kräva större plats för sina förslag, och därmed tillskansa sig plats som tillhör alla för sina egna syften och målsättningar.

Detta är dock en fråga som kräver ett större mått av försiktig begrundan i ljuset av det vi bevittnar under demonstrationerna och gatuprotesterna som brukar känneteckna avslutningen av Forumet. Plakaten borde vara allas plakat, som ett sista synligt uttryck för Forumets mångfald och för variationen på förslagen som de rymmer eller föder fram. Att prioritera den ena eller den andra kampen, eller att befinna sig i de första leden under demonstrationerna, eller att vara bland de första de offentliga talarna vid demonstrationernas avslutande, motsäger principen om respekt för mångsidighet och ger uttryck för en vision om ett Forum som rörelse i stället för ett Forum som rum. Den här frågan kvarstår att diskutera mer på djupet.

Den stora acceptansen, lockelsen och framgången för aktiviteterna tillskrivs förvisso alla Forumets kännetecken. Deltagarna känner respekt för sina val, för den takt de håller och för nivån på engagemanget. En del kommer möjligen till Forumet som företrädare för en särskild rörelse. Men majoriteten drivs av en personlig övertygelse om att det är viktigt att komma, att utbyta erfarenheter, att lära och ansluta sig till andra, med den

frihet de hade innan och som de kommer att fortsätta ha under och efter deltagandet i aktiviteterna.

De är medvetna om att de inte kommer att ges order eller tvingas lyda befallningar, och inte kommer att behöva rapportera om vad de gjort och inte gjort. Inte heller behöver de visa prov på lojalitet och disciplin, och de blir inte utkastade om de underlåter sig att göra detta – i hög grad i motsats till vad som drabbat dem om de kommit för att delta i ett möte med en organiserad rörelse.

Glädje och ömsesidigt Ansvarstagande

Denna beskrivning av Forumet uttrycker den stora glädje som råder på torget. Det är som en enorm nöjesplats, en uppsluppen fest med utrymme för demonstrationer och många slags spontana happenings och uppträdanden. Ingen behöver vändas på Forumet, eftersom ingen behöver slåss för sina förslag och idéer på bekostnad av andras. Inte heller behöver någon vara orolig för att behöva försvara sig mot andra som försöker kontrollera Forumet eller införa ordningsregler, genom att gå ihop för att utvärdera, besluta och utföra uppgifter. Och i ännu mindre utsträckning det politiska beteende som förekommer i grupper och ”delegationer” i verkliga och styrda partier eller rörelser. Sådana möten är möjliga men aldrig obligatoriska för de som är aktivister i den ena eller andra politiska rörelsen.

Det vore synd om denna glädje på torget gick om intet, vilket riskerar att ske om Forumet inte förblir ett torg. Det är exakt denna glädje – samma glädje som vi alla alltid skulle vilja se i ”en annan möjlig värld” – som rycker tag i och stärker alla, och som även river ned de gränser som håller isär de olika rörelsernas kamper: det faktum att vi är många som för samma kamp.

Risker vi står inför

Att bevara WSF som ett rum är därför kanske det bästa sättet att garantera dess största tillgång. Detta måste bevaras till varje pris. I den betydelsen arbetar de som vill förändra Forumet till en rörelse mot vår gemensamma sak. De arbetar de facto mot

sina egna och allas våra intressen. Som formuleringar och initiativ födda på Forumet förhindrar och stryper de källan till sin egen existens – eller förstör åtminstone ett effektivt verktyg som är tillgängligt för dem för att utvidga och öka sin närvaro i den kamp vi alla är engagerade i.

Olika initiativ som tagits av vissa självutnämnda ”sociala rörelser” pekar i denna riktning. Berättigat bekymrade för behovet av en folklig mobilisering för att bekämpa nyliberalismen, försöker de införliva Forumet i sin egen mobiliseringsdynamik, för att tjäna sina egna syften och intressen.

Sådana rörelser vet att de inte samlar, eller ens har möjlighet att samla, samtliga deltagare som besöker varje Forum, även om de lyckas samla några betydelsefulla organisationer. Men trots det anser de att deras egna slutdeklarationer kan och borde läggas fram och uppfattas som Forumets ”slutdokument”. Ett av denna sortens initiativ – som tillkom i torgets växthus under Forumet 2001 – har redan lett till flera spänningar och missförstånd efter Forumet. Trycket i denna riktning har även tagit form inom andra verksamheter, även efter Forumet 2003, om än inte lika lätt.

”Koordinerandet” av dessa organisationer har nyligen gått ännu längre. I egenskap av att vara medlemmar i organisationskommittéerna för WSF:s verksamheter har de föreslagit att deras eget slutmöte, som vanligtvis äger rum mot slutet av Forumet, ska innefattas i schemat för Forumets sista dag. Detta möte, som ovillkorligen endast uppåddar ett begränsat deltagande, skulle då framställas – åtminstone av medierna – som det avslutande mötet för Forumet i sin helhet.

Om de fortsätter på den inslagna vägen kommer det att skapa nya spänningar. Då kommer alla att uppfatta det som nödvändigt att bidra med resultaten från de egna aktiviteterna till detta möte, för att på det sättet försäkra sig om att dessa resultat implementeras av dem som ska koordinera det faktiska förverkligandet på samma sätt som i en välorganiserad rörelse. Genom att rikta uppmärksamhet mot mötet de organiserar i slutet av Forumet, där inte alla av Forumets deltagare

medverkar, kommer detta möte oundvikligen att bortse från eller visa bristfällig aktning för en del av de handlingsförslag som läggs fram. Alternativt kommer det att skapa behovet av "representation" som kommer att förvandla Forumet till den gängse pyramidformen, utan glädjen på det horisontella torget.

Den stora utmaningen för Forumprocessens fortsättning, och för rollen som växthus för fler och fler rörelser och initiativ, är därför att mångfaldiga antalet rum som är genuint öppna och fria runt om i världen, utan att rikta uppmärksamheten mot endast specifika förslag. Vi får hoppas att ingen, hur oavsiktligt det än må vara, bidrar till att begränsa Forumet så till den grad att det upphör att vara ett öppet rum.

Allt detta är en fråga om val. Individer och organisationer som planerar verksamheter inom ramarna för WSF i år och de närmaste åren, ledamöterna av det nuvarande Internationella rådet eller av det utökade rådsmötet i juni 2003, överväger kanske att gå i den riktning som föreslås av de så kallade "sociala rörelserna". Ingen kan förhindra ett sådant beslut. Det är en möjlig utveckling, men varje enskild deltagare i Forumprocessen kommer då att tvingas att ta ställning till sitt eget fortsatta deltagande. Forumet kommer inte att vara en rörelse från första stund, och därför kommer det inte att finnas några regler rörande medlemskap eller behov av respekt för majoritetsbeslut, även om de fattas i demokratisk ordning. Det vi inte får göra är att undvika ett tydligt erkännande och övervägande av denna fråga, eller glömma att analysera följderna av sådana hållningar och beslut.

De av Forumet arrangerade programpunkterna kontra de av organisationerna själva arrangerade aktiviteterna

I Forumet som rum skulle egenarrangerade verksamheter ges företräde av verksamhetsorganisatörerna när det står klart för dem att WSF fungerar bättre som ett rum. Erfarenheter visar oss att de verksamheter som planeras av organisatörerna övervärderas och äger rum på bekostnad av möten och seminarier som planeras av deltagarna själva. Dessa egenarrangerade aktiviteter som utgör ryggraden i Forumet som rum, negligeras

regelmässigt. Sedan detta sätt att organisera verksamheterna uppstod under Forumet i Porto Alegre 2001, har dessa aktiviteter nedlåtande betraktats som sekundära och mindre viktiga aktiviteter med låg status, nästan som om de vore en börda som organisatörerna tvingas bära.

Faktum är att arbetet med att välja teman och talare vid konferenserna och panelerna är det som tagit mest av organisatörernas tid i anspråk under de hittillsvarande mötena.

Å andra sidan följer förberedelserna av övriga delar av WSF-aktiviteterna som planeras av dess deltagare, vilka bortsett från dess teman, är WSF:s kännetecken – en rent administrativ dynamik, vilken är nästan byråkratisk. Det sätts en deadline för insändandet av förslag på seminarier och workshops; de som inte kan godkännas i enlighet med principförklaringen väljs bort genom en process som är ganska otillräcklig med tanke på den knappa tid som står till organisatörernas förfogande. I praktiken är det endast förslag framlagda av individer och organisationer som uttryckligen uttrycker sitt förhållande till politiska organisationer och väpnade organisationer som ställs åt sidan. Sedan bestäms datum och plats för aktiviteterna; det trycks ett ”program” med alla aktiviteter där arrangör, datum och plats framgår. Programmen delas nästan alltid ut i sista sekunden efter att alla de ofrånkomliga rättelserna och sista-minutenändringarna gjorts, och det är inte ens alla deltagare som får ett.

Det finns flera åtgärder att ta till för att förhindra en del av de här problemen. För det första skulle deadlines för inskickandet av förslag på workshops och seminarier kunna sättas långt före aktiviteterna, och åtminstone två månader i förväg vad gäller de stora aktiviteterna. Det skulle möjliggöra spridning av förslagen i förväg via Internet, och i sin tur tillåta sammanlänkningar i god tid före workshops, bättre fördelning av platser och utrymmen för främjandet av sådana sammanlänkningar, och bättre förberedelser av deltagarna själva så att de redan vid ankomsten till Forumet vet vilka aktiviteter de vill delta i.

För det andra borde de egenarrangerade aktiviteterna placeras i evenemangens centrala områden, på det centralt belägna "torget" med bättre infrastruktur, tillgänglighet och ordentlig information. De borde inte behöva råka ut för det som skedde under Forumet i Porto Alegre 2003, vilket fick människor att uttrycka missnöje med att de stora "stjärnorna" har tagit över Forumet.

Egenarrangerade aktiviteter överensstämmer med idén om Forumet som rum snarare än Forumet som rörelse. Det är tveklöst så att prioriterandet av egenarrangerade aktiviteter bättre främjar målen för WSF så som de uttrycks i principförklaringen, och även antyds i inledningen av den här artikeln: att låta så många människor, organisationer och rörelser vilka motsätter sig nyliberalismen, som möjligt att fritt stråla samman, lyssna på varandra, lära sig från varandras erfarenheter och kamper, diskutera handlingsförslag, och sammanlänkas i nätverk och organisationer med målet att få bukt med den nuvarande globaliseringsprocessen som domineras av stora internationella företag och finansiella intressen.

Organisationskommittéer: Underlättare i en process eller i ledningen för en rörelse?

Forumet är, som det uttrycks i principförklaringen, inte tänkt som en plats för att tvista om makt. Än så länge har det haft utseendet av ett horisontellt och öppet rum, vilket effektivt förhindrat att några sådana dispyter uppstått. Men Forumet och dess evenemang är inte immuna mot detta.

När Forumet betraktas som en rörelse – vilket kräver en "politisk" riktning – blir det strategiskt nödvändigt för de politiska krafter som deltar i den att gå med i dess organisationskommittéer med målsättningen att påverka beslutsfattandet. Då uppstår spänningar mellan dem som redan har plats där och som praktiskt taget har tagit dem i "besittning" och dem som känner sig uteslutna eller helt enkelt vill ta sig in och delta i utstakandet av "riktningen".

En del anser det dessutom nödvändigt att överföra denna kamp till den Brasilianska organisationskommittén (BOC)

– som för närvarande fungerar som Forumprocessens sekretariat – och till det Internationella rådet (IC). De hävdar dessutom att sammansättningen av den brasilianska kommittén inte är representativ, eftersom den inte tar hänsyn till det proportionella deltagandet av alla krafter eller politiska tendenser som bör representeras i Forumprocessens ledning. Vidare hävdar de att det Internationella rådet borde ”ledas” av några personer, eller reduceras till en grupp som representerar andra.

Dessa förslag skulle endast vara försvarbara om Forumet var en rörelse, men de är inte adekvata för ett Forum som rum, eller ett ”torg” som – vilket vi redan sett – inte erkänner sig ha eller företräda en ”politisk riktning”. Vad Forumet behöver är individer och institutioner som är beredda att utföra arbetet med att organisera torget utan att blanda sig i det som diskuteras där, och än mindre i den frihet som måste garanteras alla dess deltagare.

Vid en första anblick kan det verka eftersträvansvärt att organisationskommittéerna för Forumet som rum har en mångfald som respekterar och speglar densamma i evenemangen. Men det betyder inte att det måste finnas en proportionell mångfald i överensstämmelse med vikten hos de organisationer och rörelser som deltar i evenemangen, eftersom dessa organisationer och rörelser inte deltar i Forumet för att ta emot order. Betydligt viktigare än mångfald i kommittéerna är trovärdigheten hos de människor och organisationer som utgör kommittéerna. De måste kunna bjuda in människor till Forumet utan att ge dem skäl att tvivla på de verkliga intressena bakom inbjudan. De inbjudna ska inte behöva oro sig för att utnyttjas av dem som bjudit in dem, för att de ska kunna uppnå sina egna målsättningar – vilket inträffar när politiska partier ”storsint” bestämmer sig för att stödja processen.

Ur det här perspektivet är en lämpligare uppfattning om organisationskommittéerna och även Internationella rådet, inom ramarna för analogin om Forumet som rum, den som

”underlättare”. Underlättare befäller inte. De möjliggör för befintliga eller framtida rörelser att utvecklas i sin kamp, de avhjälp konfrontation mellan dem om alternativen för hur världen ska kunna förändras. De behöver i än mindre grad försöka påtvinga varandra sina idéer och förslag.

Vad de behöver befatta sig med, inom ramarna för ett gemensamt perspektiv, är att se till att varje evenemang de organiserar uppfyller målen för Forumet självt. De måste välja och förverkliga, genom att aktsamt ta med den för tillfället rådande politiska verkligheten i beräkningarna, de bästa alternativen för organiserandet av det tillfälle och den plats som kommer att göras tillgänglig.

Det är självfallet så att andra organisationsnivåer för värderande och förslag för Forumprocessen, utöver organisationskommittéerna – som till exempel utökade kommittéer, råd och församlingar – kan förstärka processens resultat. Framför allt om de klarar av att införliva en än större mångfald och representation av rörelser engagerade i byggandet av ”en annan värld”. Med alternativet Forum som rum borde denna slags organisation inte styra dessa organisationer och rörelser, utan endast stödja skapandet av fler och fler rum.

Den här typen av perspektiv är betydligt svårare att införa eftersom det inte är lika ”hjältemodigt” som utövandet av det politiska ledarskap vilket alternativet Forum som rörelse kräver. Införandet av det leder kanske till ett minskat intresse för att delta i organiserandet av de stora evenemangen. Det blir då än viktigare att vidmakthålla ansträngningar och resurser för att förstärka anslutningen, sammanlänkningarna och tydligheten under evenemangen.

Men för tillfället är det användbart och nödvändigt att riva ner murarna mellan olika engagemangstyper och -områden, och att sprida det tydliga formulandet av kampen mot nyliberalismen runt jorden. Att det utvidgas, förstärks och blir tätare; att fler rörelser, nätverk och kampinitiativ ges näring; och att debatten om förslag och sätt att få bukt med kapitalets dominans fördjupas.

Om det är detta sammanhang vi lever i, kan vi vara säkra på att uppgiften att mångfaldiga antalet rum är av ovärderlig vikt, oersättligt och högst lovvärt i vårt gemensamma engagemang för att bygga andra världar.

1. Forumets principförklaring utformades ursprungligen av de åtta medlemmarna i wsf:s brasilianska organisationskommitté i april 2001 (ABONG, ATTAC, CBJP, CIVES, CUT, IBASE, CJG och MST, april 2001). Den modifierades och godkändes på "wsf:s internationella rådskommittés" (senare omdöpt till "Internationella rådet") första möte i juni 2001 (World Social Forums organisationskommitté, juni 2001). Whitaker syftar här på versionen från juni 2001, men eftersom versionen från april 2001 som författades av de åtta brasilianska organisationerna översatts och spridits över världen så refererar olika författare till olika "versioner" av "principförklaringen". Notera därför att den version som här åsyftas, kännetecknas av det angivna datumet.